

Силабус курсу
Риторика. Лінгвоаналіз художнього тексту

Ступінь вищої освіти – другий (магістерський)
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова)
Освітньо-професійна програма: «Українська мова і література»
Рік підготовки – 1, семестр – 1
Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна
Кількість кредитів – 5
Дні занять:
Консультації:
Мова викладання: українська

Риторика

Керівник курсу

Д.п.н., проф. Палихата Елеонора Ярославівна

Контактна інформація karpa24@ukr.net

Опис дисципліни «Риторика»

Мета «Риторики» ознайомити студентів з основами класичної і сучасної риторики як науки про публічну красномовну діяльність, спрямовану на переконання і вплив на аудиторію засобами вербальної комунікації.

Завдання дисципліни – висвітлити історію риторики з античного періоду до сучасного етапу її розвитку; засвоїти знання, що складають зміст риторики як науки, усвідомити і запам'ятати систему понять, оволодіти риторичною термінологією; ознайомити зі зразками публічних виступів визначних ораторів упродовж усього розвитку риторики; оволодіти методом риторичного аналізу текстів публічних промов; навчити продукувати тексти різних видів публічних виступів.

У результаті вивчення риторики студенти повинні *знати*: історію античної риторики: риторіку Стародавньої Греції і Стародавнього Риму; історію вітчизняної риторики: мовотворчість Івана Вишенського, Григорія Сковороди, Риторіку Києво-Могилянської академії, Теофана Прокоповича; теоретичні основи риторики: інвенція, диспозиція, елокуція, акція; види красномовства: академічне, політичне, дипломатичне, суспільно-побутове, діалогічне, еристичне; церковну риторіку – гомілетіку: проповіді на літургії, реколекціях та в інших місцях, де мають місце виступи перед аудиторією

церковних посадових осіб; *уміти*:укладати хвалоспіви (похвали особам і речам), епідейктичні, євхаристичні (на весіллях, уродинах, іменинах, інших важливих подіях) промови, епітафії (надмогильні промови) тощо;
дотримуватися логіко-емоційної виразності під час проголошення промов;
аналізувати тексти промов (членувати текст, точно визначати тему, тези, докази, операції, мовні засоби (тропи, фігури), доцільність використання кожного слова).

Навчальний контент

№ з/п	Теми	Результат навчання
Змістовий модуль 1. Риторика як наука і навчальна дисципліна. Історія риторики		
1.	Тема 1. Загальне поняття про риторику. Риторика як наука і навчальна дисципліна. Основні поняття класичної риторики. Основоположні розділи класичної риторики.	Знати основні поняття і розділи класичної риторики.
2.	Тема 2. Антична риторика Стародавньої Греції і Стародавнього Риму. Міфологія красномовства.	Знати імена двяти мистецьких муз, богів, представників риторики Греції і Риму.
3.	3. Тема. Вітчизняна риторика. Риторика в Києво-Могилянській академії. Гомілетика.	Знати представників вітчизняної риторики, процес вивчення риторики у Києво-Могилянській академії, про гомілетику.
Змістовий модуль 2. Основні види красномовства		
4.	Тема 1. Статус сучасної риторики. Основні види красномовства. Закони риторики. Основні жанри (роди й види) ораторського мистецтва. Педагогічна риторика.	Знати види красномовства, закони риторики, жанри й види ораторського мистецтва. Сутність педагогічної риторики.

5.	Тема 2. Євхаристійне, епідейктичне, політичне, судове, академічне, красномовство.	Уміти схарактеризувати види красномовства, створити текст будь-якого жанру.
6.	Тема 3. Інвенція. Диспозиція. Елокуція. Меморія. Акція.	Уміти дати характеристику розділів і підрозділів класичної риторики. Навести приклад.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
Загальні компетентності	
ЗК 3	Міжособистісна взаємодія. Здатність працювати в команді, вести наукові дискусії, переконувати та впливати на інших учасників колективу; уміння знаходити компромісні рішення брати на себе відповідальність за їхнє втілення.
ЗК 5	Соціально-особистісні навички. Адаптивність, комунікабельність, креативність, толерантність, критичне мислення, прагнення самовдосконалення, самокритичність, наявність стійкого світогляду та наполегливість у досягненні мети.
ЗК 6	Етичні мотиви. Розуміння та сприйняття етичних принципів. Дотримання норм професійної етики.
Фахові компетентності	
ФК 4	Здатність здійснювати відбір методів, форм і засобів навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, спрямованих на розвиток здібностей учнів і ЗВО та їх виховання; здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів і ЗВО з української мови і літератури, зарубіжної літератури, здатність керувати дослідною діяльністю учнів і ЗВО у позакласній поза

	аудиторній роботі; здатність використовувати інформаційні технології у навчанні.
ФК 5	Здатність виявляти розуміння предмета, структури і ролі лінгвістики у формуванні сучасної наукової картини світу, чітке уявлення про походження мови, принципи і механізми її функціонування й розвитку, системний і антропоцентричний підходи в мовознавстві; усвідомлення ролі мови в житті соціуму, уміння розвивати в учнів та ЗВО необхідні лінгвістичні компетенції.
ФК 8	Здатність використовувати можливості мережевих програмних систем та Інтернет-ресурсів для вирішення теоретичних і практичних завдань у галузі процесійної діяльності.
Програмні результати навчання	
ПРН 6	Технологічний. Здатність використовувати педагогічні технології у навчально-виховному процесі, розробляти уроки відповідно до обраної технології навчання.
ПРН 8	Прогностичний. Здатність уміти, виходячи з мети спостереження та властивостей об'єкта дослідження, обирати метод і розробляти план та методику спостереження; прогнозувати вплив різних факторів на якість результату.
ПРН96	Технічний. Здатність працювати з текстовою, графічною інформацією за допомогою комп'ютера; використовувати можливості мережевих програмних систем для розв'язання теоретичних і практичних завдань у галузі професійної діяльності; вміння користуватися електронними словниками; пошук методичних матеріалів для реалізації міжпредметних та між мистецьких зв'язків.

Літературні джерела

1. Гурвич С. С, Погорілко В. Ф., Герман М. А. Основи риторики. Київ. 1988.

2. Іванько І. В. Теофан Прокопович. *Філософська думка*. 1970. № 6.
3. Кравець Л. В. Риторика від джерел до сучасності. *Українська мова і література*. 2000. № 5.
4. Риторика: Навч. посіб. Мацько Л. І., Мацько О. М. Київ: Вища школа, 2003. 301 с.
5. Палихата Е. Я. Елементи практичної риторики: посібник для вчителів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. 88 с.
6. Сагач Г. М. Золотослів: У 2 т. Київ. 1998.
7. Сагач Г. Риторика: навчальний посібник для середніх і вищих навчальних закладів України. Київ: Ін Юре, 2000. 568 с.
8. Чепіга І. П. Ораторське мистецтво в Україні в XVI–XIX ст. *Українська мова і література в школі* 1989. № 10.
9. Ярмусь С. Гомілетика: Курс лекцій. Вінніпег, 1980.
10. Карнегі Дейл. Як здобувати друзів і впливати на людей. Київ: ЛІТУР, 2001. 720 с.
11. Палихата Е. Я. Короткий словник термінів із методики навчання культури діалогічного мовлення. Тернопіль: «Вектор», 2016. 52 с.
12. Палихата Е. Я. Риторика. Короткий словник термінів: для учнів старшої школи, студентів ВНЗ. Тернопіль: Вектор, 2016. 80 с.
13. Палихата Е. Я. Навчання проведення інтерв'ю. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. Тернопіль, 1999. №4. С. 12-15.
14. Палихата Е. Я. Роль жестів у діалогічному мовленні. *Наукові записки. Серія: Мовознавство*. Періодичне видання. Ч.2. Тернопіль, 1999. С.86-94.
15. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів: СПОЛОМ, 2001. 224 с.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в тому числі з використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань у процесі заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується так:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-3). Усне опитування, тести, завдання	15
Модуль 2 (теми 4-6). Усне опитування, тести, завдання	15
ІНДЗ (теми 1-6)	10
Залік (теми 1-6) – тести, завдання	10

До силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (залікові тести)
- 4) Електронне навчання в системі MOODLE

Лінгвоаналіз художнього тексту

Керівник курсу

кандидат філологічних наук, доцент Ольга Ігорівна Петришина

Контактна інформація: petryshyna.te@gmail.com

(0352) 43 58 65 – деканат факультету філології і журналістики

Опис дисципліни

Вивчення художнього слова в його естетичній функції спрямоване на формування в студентів уміння інтерпретувати художній текст у методичних цілях. Курс інтегрує та поглиблює знання студентів-філологів, одержані під час вивчення лінгвістичних та літературознавчих дисциплін. **Мета викладання навчальної дисципліни «Лінгвоаналіз художнього тексту»:** формування цілісного уявлення про художній текст як феномен словесної творчості через вироблення стійких навичок його комплексного лінгвістичного аналізу.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
1	Тема 1. «Лінгвістичний аналіз художнього тексту» як наукова галузь і навчальна дисципліна	Осмислювати специфіку лінгвістичного аналізу художнього тексту з погляду комунікативної лінгвістики. Розуміти особливості феномена художньої творчості як об'єкта лінгвоаналізу. Усвідомлювати інтегральний підхід до інтерпретації художнього тексту в аспекті поєднання лінгвістики, культурології, літературознавства, історії літератури тощо. Знати види, основні етапи, мовні рівні лінгвоаналізу. Використовувати критерії відбору художньої словесності для фахової інтерпретації. Характеризувати образ автора як композиційно-стилістичний центр художнього тексту. Аналізувати авторське бачення і прийоми його виявлення, авторську модальність; мовні знаки присутності автора: вставні конструкції різного типу, зміну видо-часових форм дієслова, вживання цитування та власного імені персонажа; варіанти власних імен тощо. Визначати роль текстових знаків у розумінні, тлумаченні тексту, творенні його формально-семантичної структури; ключових слів (символічність, ідейно-естетичне та композиційне навантаження, повторюваність, частотність, відтворення в назві тексту, функціонування в складі парадигматичної групи тощо).

		Встановлювати текстове семантичне поле, тематичну сітку. Характеризувати концепт, його відмінності від поняття та ключового слова.
2	Тема 2. Методологія лінгвоаналізу художнього тексту як системи словесних образів	Володіти засадничими поняттями, методологією рівневого та комплексного аналізу художнього тексту. Характеризувати семантику метра і ритму, повторів голосних та приголосних звуків; звуконаслідування, звукового символізму, алітерації, асонансу, звукових повторів та інших фонетичних засобів зображальності в художніх текстах. Визначати образотворчі можливості лексико-фразеологічного складу книжної і розмовної лексики, запозиченої лексики, діалектизмів, професіоналізмів, термінів, жаргонізмів; багатозначних слів, синонімів, антонімів, омонімів, паронімів тощо. Осмислювати порушення закону лексичної сполучуваності слів як засіб створення тропів (епітет, метафора, метонімія, гіпербола, порівняння та ін.). Знати основні художні прийоми, засновані на образотворчих можливостях українського словотворення. Аналізувати функції самостійних та службових частин мови (номінативна, описова, оцінна, емоційна, символічна, динамічна тощо); доцільність використання автором тих чи інших граматичних категорій. Характеризувати виражальні можливості синтаксичних одиниць у художньому тексті, фігури поетичного синтаксису (ампліфікація, анафора, асиндетон, полісиндетон, епіфора, еліпс, градація, паралелізм, парцеляція, період, риторичні фігури тощо). Моделювати проведення часткового або комплексного аналізів художнього тексту з вихованнями.

Формування програмних компетентностей

Індекс у матриці ОНП	Програмні компетентності
----------------------	--------------------------

ЗК 1	Синтез та аналіз. Здатність до узагальнень, абстрактного мислення, поєднання аналізу та синтезу для розуміння процесів та явищ у галузях лінгвістики та літературознавства, уміння чітко встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.
ЗК 2	Науково-дослідницькі навички. Здатність формулювати нові гіпотези та вирішувати наукові задачі в галузях лінгвістики та літературознавства, підбирати відповідні методи для їх розв'язання; володіння основними поняттями й методами лінгвістичного та літературознавчого дослідження та вміння застосовувати їх на практиці.
ЗК 3	Міжособистісна взаємодія. Здатність працювати в команді, вести наукові дискусії, переконувати та впливати на інших учасників колективу; уміння знаходити компромісні рішення й брати на себе відповідальність за їх втілення.
ЗК 4	Інструментальні навички. Здатність до письмової та усної комунікації рідною мовою, знання іноземної мови, навички роботи з сучасними інформаційними технологіями.
ФК 1	Здатність здійснювати методичну діяльність при навчанні учнів та ЗВО української мови й літератури, зарубіжної літератури.
ФК 3	Здатність формувати в учнів і ЗВО уміння користуватися метамовою лінгвістики та літературознавства, виконувати передбачені навчальними програмами види мовних розборів, аналіз художнього тексту.
ФК 4	Здатність здійснювати відбір методів, форм і засобів навчання української мови й літератури, зарубіжної літератури, спрямованих на розвиток здібностей учнів і ЗВО та їх виховання; здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів та ЗВО з української мови й літератури, зарубіжної літератури; здатність керувати дослідницькою діяльністю учнів і ЗВО у позакласній і позааудиторній роботі; здатність використовувати інформаційні технології у навчанні.
ФК 5	Здатність виявляти розуміння предмета, структури і ролі лінгвістики у формуванні сучасної наукової картини світу; чітке уявлення про походження мови, принципи і механізми її функціонування й розвитку, системний і антропоцентричний підходи в мовознавстві; усвідомлення ролі мови в житті соціуму; уміння розвивати в учнів та ЗВО необхідні лінгвістичні компетенції.
ФК 6	Здатність використовувати профільні знання в галузі літературознавства для оцінки сучасного літературного процесу в Україні та світі, теоретико-літературних узагальнень, виокремлення тенденцій розвитку мистецтва, розуміння феномену естетичного в усній та писемній традиції.
ПРН 1	Дослідницький. Здатність відібрати і проаналізувати попередні джерела, в яких осмислюється проблема; проектувати та здійснювати емпіричні дослідження; проявляти творчі здібності під час досліджень;

	використовувати набуті знання з лінгвістики та літературознавства для вибору оптимальних шляхів аналізу різноманітного мовного матеріалу, художніх чи фольклорних творів, критичних праць; підготувати доповідь, наукову статтю.
ПРН 3	Проектувальний. Здатність застосовувати профільні знання у підготовці до уроку; проектувати зміст уроку; володіти знаннями про навчальну роботу з учнями різних вікових категорій у цілісному педагогічному процесі в умовах індивідуалізації і диференціації навчання; проектувати пізнавальну діяльність учнів для засвоєння навчального матеріалу; здійснювати методичну діяльність з української мови, української літератури, зарубіжної літератури; застосовувати базові знання з педагогіки та психології, методики викладання фахових дисциплін; проектувати діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу для цілей проектування цілісного навчально-виховного процесу; проектувати реалізацію міжпредметних зв'язків; виховувати всебічно розвинену особистість.
ПРН 5	Управлінський. Здатність здійснювати моніторинг навчальних досягнень суб'єктів навчання; розробляти різні типи навчальних завдань, відповідних результатам моніторингу; слідкувати за своєю мовою і поведінкою, мовою і поведінкою учнів; уважно слухати відповіді, адекватно реагувати на них; використовувати мову лінгвістики та літературознавства для офіційно-ділової та наукової комунікації.
ПРН 8	Прогностичний. Здатність вміти, виходячи з мети спостереження та властивостей об'єкта дослідження, обирати метод і розробляти план та методику спостереження; прогнозувати вплив різних факторів на якість результату.

Літературні джерела

1. Арешенков Ю. О. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: навч. посібник для студ. філол. спец. вищ. навч. закладів. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2007. 178 с.
2. Виноградов В. В. О языке художественной литературы. Москва: Гослитиздат, 1959. 653 с.
3. Голянич М. І. Внутрішня форма слова і художній текст. Коломия: Вік, 1997. 178 с.
4. Довгалецький М. Поетика (сад поетичний). Київ: Мистецтво, 1973. 434 с.
5. Должикова Т. І., Терновська Т. П. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2011. 132 с.
6. Ковалик І., Мацько Л., Плющ М. Методика лінгвістичного аналізу тексту. Київ: Вища школа, 1984. 120 с.
7. Кононенко В. І. Символи української мови. Івано-Франківськ: Плай, 1996. 272 с.
8. Коцюбинська М. Література як мистецтво слова. Деякі принципи літературного аналізу художньої мови. Київ: Наукова думка, 1965. 319 с.
9. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. 496 с.
10. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови: Посібник для вчителів. Київ: Рад. школа, 1986. 168 с.
11. Мельничайко В. Я. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: завдання і методи. *Теорія і*

- практика лінгвістичного аналізу художнього тексту*. Тернопіль: Лілея, 1997. С. 25-59.
12. Миронюк Н. П. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: зб. вправ і завдань. Київ: Вища школа, 1993. 159 с.
 13. Пасік Н. М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: навч. посіб. для студ. філол. ф-ту. Ніжин: Видавництво НДПУ ім. М.Гоголя, 2003. 206 с.
 14. Піхманець Р. Психологія художньої творчості. Київ: Наукова думка, 1991. 164 с.
 15. Теорія і практика лінгвістичного аналізу художнього тексту. Тернопіль: Лілея, 1997. 172 с.
 16. Шанский Н. М. Лингвистический анализ художественного текста. Ленинград: Просвещение, 1990. 414 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування, підготовки практичних завдань та відеоконтенту для занять.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Тема 1 (усні відповіді, мініпроекти, робота в малих групах)	10
Тема 2 (усні відповіді, мініпроекти, портфоліо, робота в малих групах)	15
Модульний контроль (теми 1-2) тестування	10
ІНДЗ (комплексний лінгвоаналіз обраного тексту)	15

До силабусу підготовлено такі матеріали:

- 1) навчально-методичний комплекс (лекційні матеріали, тематику та зміст практичних занять, методичні рекомендації, завдання для тренінгового практикуму, тести для модульного контролю);
- 2) методичний комплекс на навчальній платформі Moodle.